

פקחים צעירים שאודות טבע יער יהודה

יוצאים למסע
אל הטבע הפראי!

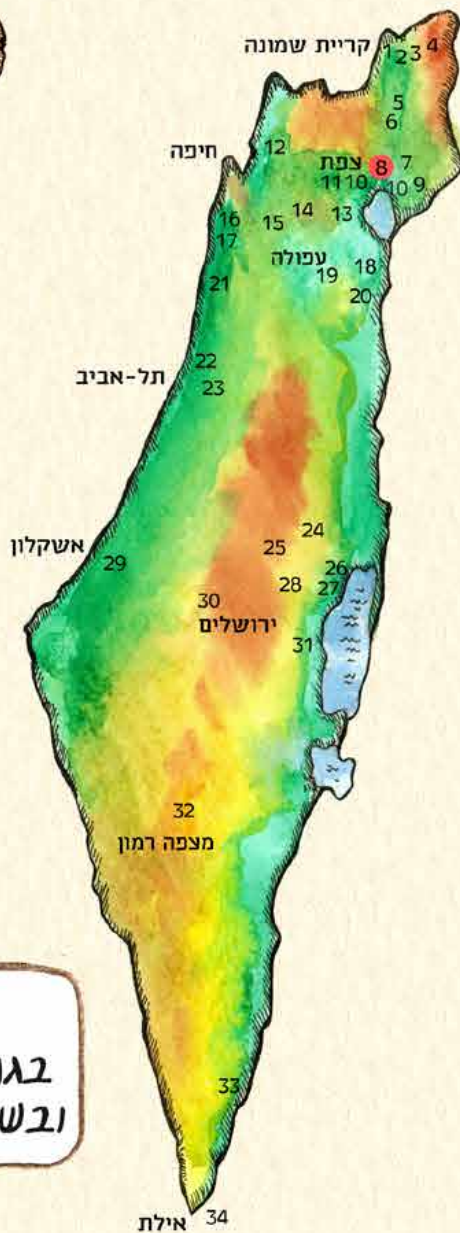

החוברת של

פקחים צעירים ברחבי הארץ

1. שמורת טבע נחל עיון
2. שמורת טבע תל-דן
3. שמורת טבע נחל חרמון (הבניאס)
4. גן לאומי מבצר נמרוד
5. שמורת טבע החולה
6. שמורת טבע משושים
7. שמורת טבע גמלא
8. שמורת טבע יהודה
9. שמורת טבע מגידה
10. גן לאומי כורזים
11. שמורת טבע נחל עמוד
12. גן לאומי מבצר יחיעם
13. גן לאומי ושמורת טבע ארבל
14. גן לאומי ציפורי
15. גן לאומי בית שער
16. שמורת טבע נחל מערות
17. שמורת טבע חוף דור הבונים
18. גן לאומי כוכב הירדן
19. גן לאומי מעיין חרוד
20. גן לאומי בית שאן
21. גן לאומי קיסריה
22. גן לאומי אפולוניה
23. גן לאומי ירקון
24. שמורת טבע נחל פרת
25. גן לאומי עין חמד
26. פארק (גן לאומי) קומראן
27. שמורת טבע עיינות צוקים
28. פארק (גן לאומי) הרודיון
29. גן לאומי אשקלון
30. גן לאומי בית גוברין
31. שמורת טבע עין גדי
32. גן לאומי עבדת
33. שמורת טבע חי-בר יוטבתה
34. שמורת טבע חוף האלמוגים

נתראה
בגנים הלאומיים
ובשמורות הטבע!

ילדים שלום

אני ארצי. כמוכם אני שובב צעיר ואני יעל, ואוהב לטייל ברחבי ישראל. הייתי כבר בכל כך הרבה מקומות! יש לי עוד המון מה לראות...

במדבר, בחורש, בחוף ובים, בכולם אני מטייל ושומר עליהם גם! רוצים להצטרף אליי? לבייך? ללמוד דברים מרתקים וגם לשמור על הסביבה? רוצים? מצוין! אז בואו נטייל באהבה.

קחו את החוברת וביחד נטייל בשמורת הטבע יער יהודה. כאן תגלו טבע פראי ונופים קסומים וגם רמזים על ימי העבר המרתקים.

הצטרפו אלינו ותהיו "פקחים צעירים", ובדרך תלמדו איך מטיילים נכון וגם נהנים. הרימו רגליים וקרניים, קחו עט והורים, נפתור חידות ונבין את סוד הדברים. וכשתשלימו את כל המשימות, תוכלו להתייצב לטקס ביום שהוא חג. כי בו תקבלו גם תעודה וגם תג!

שלכם באהבה,

ארצי,
מדריך הטיולים האישי שלכם

מילה להורים: מסלול המשימות חופף למסלול ההליכה "יער יהודה עליון" המתואר בדפדפת המידע שקיבלתם בכניסה. למשימה הראשונה גשו לצד המדרגות המובילות לתחנת המידע שבשמורה.

משימה 1 - טיול של גיבורים

הביטו במפה שקיבלתם זה עתה. איזו שמורה ענקית! יש בה כל כך הרבה מסלולי טיול! בינינו, נראה לנו שבסוף היום תבקשו מההורים לבוא לכאן שוב ושוב...

שמורת טבע יער יהודה היא חלומה של כל מטייל אוהב טבע - יש פה נחלים שוצפים, מפלים גבוהים, קניונים עמוקים וגם הפתעות. אך הביקור בשמורה אינו דומה לטיול בפארק ליד הבית. הטבע כאן פראי, ויש להתכונן היטב לדרך.

עזרו לארצי להתכונן כראוי לטיול: הקיפו בעיגול את ארבעת פריטי הציוד שהכי חשוב להצטייד בהם למסלול טיול גדוש אתגרים.

ועוד מילה

מומלץ מאוד להצטייד גם בשקית אשפה, כדי לא להשאיר אשפה בשטח.

מוכנים לצאת לדרך? קדימה! צעדו בעקבות המפה שקיבלתם אל שרידי הכפר הקדום יהודה, שם חוצה את הדרך שביל בסימון ירוק. המשימה הבאה היא באתר העתיקות. שבו בכל מקום שנעים לכם לשבת בו (אבל בלי לרדת מהשביל המסומן).

משימה 2 - האבנים קמות לתחייה

בשמורת יהודה יש אתרים ארכיאולוגיים רבים. אחד מהם הוא הכפר העתיק יהודה, והוא שהעניק לשמורה את שמה. כבר לפני כ-2,000 שנים הקימו היהודים יישובים ובתי כנסת ברמת הגולן, אך הכפר שאתם מטיילים בו ננטש עם הזמן. רוב המבנים כאן הם עתיקים, ובהם גם כמה מתקופות מאוחרות יותר. כך נראה הכפר כיום ממעוף הציפור. דמיינו שאתם חוזרים בזמן אל הכפר היהודי הקדום. כעת הוסיפו לו רחובות, שווקים, בארות מים וגם בית כנסת, כמובן. אתם יכולים גם "לתקן" את בתיו ולהוסיף בו כל מה שכדאי שיהיה בכפר שוקק חיים. בדרככם בכפר הנטוש תראו שרידים רבים מהעבר. חפשו את הפריטים הבאים וסמנו אותם:

□ **עמוד**
(משמש בסיס ותמיכה למבנה)

□ **חרסים**
(שברים קטנים על הקרקע.
אלו שאריות של חומר גלם עשוי אדמה,
שימש להכנת כדים, כלים וחפצי אמנות)

□ **אבן גוויל**
(אבן בניה במצבה הטבעי,
שלא עובדה או סותתה)

□ **אבן גזית**
(אבן שעובדה או סותתה.
היא מלבנית בדרך כלל)

□ **משקוף**
(החלק העליון של מסגרת הדלת)

□ **כותרת**
(חלקו העליון של עמוד האבן,
שבו תבליטים או עיטורים מיוחדים)

□ **קשת אבן**
(מבנה קמור העשוי מאבנים ונתמך משני צידיו)

כעת המשיכו בשביל הירוק והגיעו אל נקודת התצפית הצופה אל הנחל.

משימה 3 - סודות גיאוגרפיים

וואו! איזה נוף מדהים!

עמדו מול הנוף והאזינו היטב. האם אתם שומעים את זרימת המים בנחל? עוד מעט תוכלו לגעת בהם ממש, וכעת דמיינו שכל שיעורי הגיאוגרפיה שלכם היו נראים כך!

האם חשבתם פעם מהיכן מגיעים המים שממלאים את הכנרת? השלימו את המילים החסרות לפי האיורים וגלו בעצמכם.

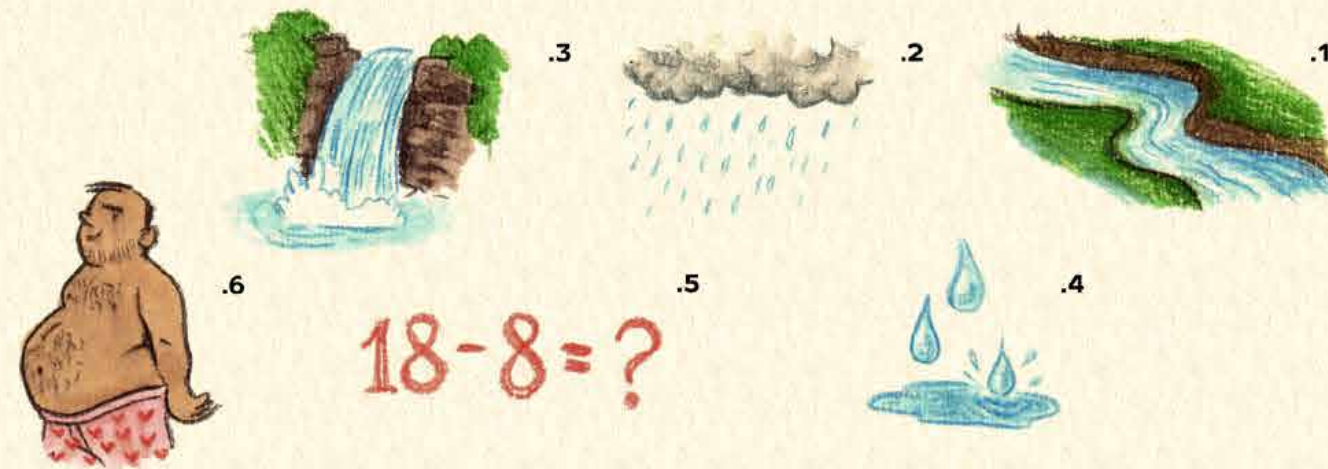
כיצד בעצם "נולד" נחל בגולן? כל נחל באזור זה מתחיל ממסיל.

מסיל הוא שקע קטן, מעין אפיק צר, שנוצר אט אט בקרקע. כשכמה מסילים קטנים מתחברים יחדיו, נוצר _____, המתמלא במי _____ או במי מעיינות הבוקעים מבין שכבות הסלע.

כוח המים הולך וגובר, ובחלוף עידן ועידנים המים הזורמים "מפסלים" בקרקע צורות מרשימות, כגון קניון עמוק, בריכה טבעית או _____ גבוה.

כך כל הנחלים בשמורת הטבע הענקית הזאת זורמים אל הכנרת וממלאים אותה ב _____. מדובר בהמון מים, כי יער יהודיה הוא השמורה הגדולה ביותר ברמת הגולן. זורמים בו _____ נחלים, ואפילו סלעי הבזלת לא מצליחים לעמוד בדרכם.

וכעת הפתעה: הידעתם שסלעי בזלת הם לבה של הרי געש שפרצה מ _____ האדמה? הלבנה התקררה והפכה לסלע כהה וקשה. אבל אפשר להירגע. כל זה קרה לפני מיליוני שנים, וכיום הרי הגעש בגולן רדומים כולם.

$$18 - 8 = ?$$

כעת לכו לשביל הטיול המסומן באדום וצעדו צפונה בעקבות המפה שקיבלתם. במקום שהשביל מתחיל לרדת לכיוון הנחל ומשנה את צבעו לשחור, עצרו לצד אחד העצים.

משימה 4 - לוטו עלים

יש אינספור צורות, צבעים וסוגים של עלים בעולם.

רוצים לחקור כמה מקרוב? מצוין!

מצאו פינה נחמדה וחפשו על הקרקע עלים של 3 מן העצים הבאים לפחות:

שיזף, פרי החרוב, ליבנה רפואי, אלה אטלנטית ואלון התבור, שהוא "המלך של השמורה".

מומלץ גם לחפש בלוטים יפים של עצי האלון.

הביטו היטב בעלים,

מששו אותם ובחנו את צבעיהם. האם יש הבדל ביניהם? האם הם חלקים? מחוספסים? דוקרניים? נעימים למגע?

כעת הניחו את העלים שמצאתם על דף זה במקום הנכון וצלמו אותם במצלמה או בסמארטפון.

לאחר הצילום אנא החזירו אותם למקומם הטבעי על הקרקע.

זכרו שאנו אורחים בשמורת הטבע. השמורה שייכת לחי ולצומח המתגוררים בה, לכן אין לקטוף עלים מענפי העצים.

אלה אטלנטית

אלון התבור

שיזף מצוי

פרי החרוב

בלוט של אלון

ליבנה רפואי

הידעת?

בלוטים הם פירות עץ האלון, והם מציצים מתוך מעטפת מחוספסת המכונה "ספלול". חזירי הבר, שמתגוררים בשמורה, אוהבים מאוד לזלול בלוטים!

הידעת?

העלים שמצאתם הם נציגים של רק כמה צמחים ממבחר צמחים עשיר בשמורה. חלקם אפילו נדירים, כמו למשל הצמח אירוס החרמון (הוא נקרא גם אירוס הגולן), שפורח בחורף ובאביב. תופתעו לגלות שהגולן הוא המקום היחיד בעולם כולו שצמח זה גדל בו!

כעת רדו בזהירות בשביל השחור אל המפל ושבו ליד המים.

משימה 5 - זכות הטבע למים

אנחנו שותים אותם, מצחצחים בעזרתם שיניים, מכבסים בהם, שוטפים בהם את המכונית, משקים בהם את הגידולים החקלאיים, ועוד ועוד. כל כך הרבה שימושים יש למים עד שלפעמים אנו שוכחים שגם לטבע יש זכות לקבל מים! מים להשקיית צמחים ומים לבעלי החיים שחיים במים ומחוץ להם. למעשה, כל יצור חי בעולם זקוק למים כדי לשרוד. לפני כמה שנים הוחלט בישראל לחוקק את חוק "זכות הטבע למים". החוק נועד להקצות מים גם לנחלים שמימיהם נשאבים לצורכי האדם. צודק, נכון?

כעת עזרו לטיפת המים לעבור בערוצי הנחלים ולספק חיים לכל העצים, לכל הפרחים ולכל בעלי החיים שנקרים בדרכה. השתדלו להימנע מתחנות השאיבה שבדרך!

קסם המפל הזורם

תמיד נעים להתבונן במים זורמים. רוצים לראות קסם? בחרו נקודה במפל שבה זורמים מים רבים. הביטו אך ורק בנקודה זו וספרו עד 20. לאחר 20 שניות הסיטו בבת אחת את המבט הצידה והתבוננו במצוק או בסלע גדול ליד המפל. מה אתם רואים?

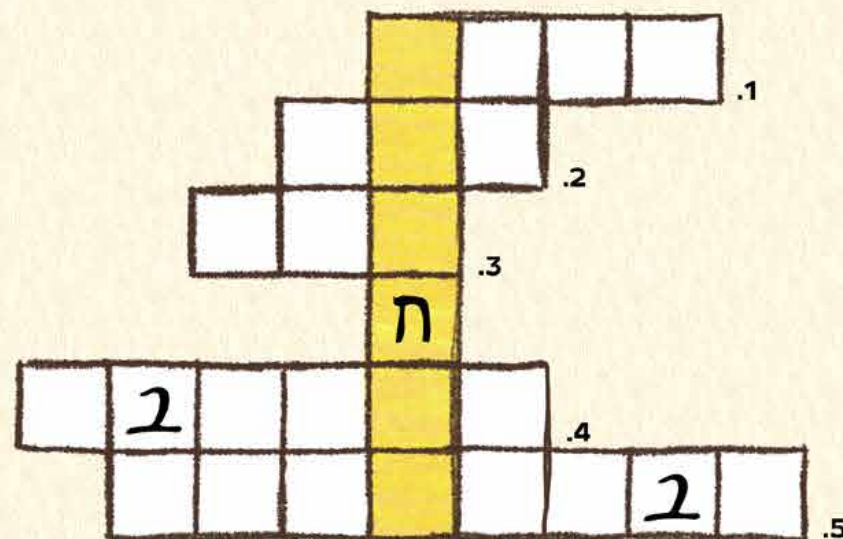
נכון שנעים פה, ליד המים? אז הישארו פה גם למשימה הבאה.

משימה 6 - "ספארי" בגולן

בשמורה זו חיים מיני יונקים רבים. בשעות היום תתקשו להבחין בהם מפני שהם פעילים בעיקר בשעות היום הקרירות - לפני זריחת השמש ועם שקיעתה. זו אחת הסיבות שאין לטייל כאן בלילה - כדי לתת לחיות לנוע בשטח ולמצוא את מזונם ללא הפרעה. לצד היונקים חיים בשמורה מיני זוחלים, דגים, עופות דורסים ומינים אחרים.

כדי לפתור את התשבץ תוכלו להיעזר בדפדפת המידע שקיבלתם בכניסה לשמורה. אחרי שתפתרו את התשבץ תגלו בטור הצהוב מי מציץ בשמחה ברחבי השמורה.

1. יונק ממשפחת הכלביים. באגדות הוא נחשב ערמומי ופיקח.
2. בעל חיים גדול וצמחוני. הוא חי בעדרים ומצטיין במהירותו הרבה. פרוותו חומה-אפורה והוא מסמל יופי ועדינות.
3. עוף דורס קירח. זהו מלך העופות!
4. יונק גדול בעל רגליים קצרות. שמו הוא שם נרדף לזללן (שתי מילים).
5. מכרסם קטן. שמו מרמז על יכולתו לחפור ולעיתים הוא חופר בשדה חקלאי (שתי מילים).

חשוב לדעת!

כולנו יודעים שאסור ללכלך את הטבע, אך לא רבים יודעים שאין להשאיר מזון בטבע. גם מזון שלבני אדם הוא בריא וטעים, כמו לחם או ירקות, עלול להזיק לבעלי חיים שימצאו אותו, מפני שהוא איננו מזונם הטבעי. אילו יכלו השועל או חזיר הבר לדבר, הם היו אומרים לכם: "הטבע מספק לי את כל מה שאני צריך. אם אתם אוהבים אותי, אל תאכילו אותי, וגם שמרו על הניקיון בבית שלי".

את המשימה הבאה יש לפתור בסיום הטיול, לצד המדרגות בנקודת ההתחלה. תיהנו מהדרך חזרה!

משימה 7 - פקחים צעירים למען הסביבה

היי חברים וחברות שלי!

רגע לפני שאתם משלימים את הסיור בשמורת טבע יער יהודה אני רוצה שתדעו דבר חשוב:

כשתראו את הסמל הזה

ברחבי ישראל, דעו שהגעתם למקום מיוחד שיש לשמור עליו.

הנה שלושה כללים שיעזרו לכם לשמור על הטבע:

על השביל: למען ביטחונכם וגם כדי לא לפגוע בגנים הלאומיים ובשמורת הטבע, לכו אך ורק בשבילים המסומנים.

ניקיון בכל מצב: שמרו על הניקיון. לכולנו לכלוך אינו נעים, אבל את בעלי החיים הוא מסכן ממש.

הביטו ואל תגעו: אנא, אל תגעו בחי ובצומח שסביבכם. נגיעה עלולה לפגוע בהם.

התבוננו באיורים והקיפו בעיגול את ההתנהגויות המזיקות שאולי ראיתם בביקורכם בשמורת הטבע.

לא נתקלתם בהתנהגות מזיקה? נהדר! כולנו הרווחנו!

ועתה, אם השלמתם בהצלחה שש משימות לכל הפחות, אתם ראויים לקבל תג "פקחים צעירים"

בטקס ההתחייבות שלנו. הטקס יתקיים ליד מרכז השירות.

התחייבות הפקחים הצעירים

אני, פקחית צעירה/ בישראל,
אמשיך לצאת לטבע, להכיר ולטייל.
אספר לילדים אחרים, לקרובים ולשכנים
על מה שלמדתי בשמורת טבע יער יהודה
וכמובן - על "פקחים צעירים".

כאן למדתי על החשיבות הרבה של שמירת הטבע
וגם מצאתי רמזים מרתקים על העבר.

אני מתחייב/ת לשמור בכל האתרים
על בעלי החיים, העצים והפרחים,
להתנהג בשמורות ובגנים בצורה נאותה
ולדאוג שהסביבה תהיה נקייה.
לכבד את הטבע ואת כל אוצרותיו
בכל מקום ובכל מצב.

על החתום _____ תאריך _____

שם עורך הטקס _____ חתימת עורך הטקס _____

ניתן בשמורת טבע יער יהודה

